

*Indomita
adamanis
natura in
Martyribus.*

Apoc. 2.17.

S. Chrys.

S. Nyss.

*Quem con-
stantes in fi-
dei confessio-
ne Martyres.*

S. Augu.

275 Calculum illum candidum sive lapi-
dem pretiosum, de quo Apoc. 2. 17. esse ve-
rè adamantem, noster sentit Alcasar; nosque
infra efficiemus eo Martyres designari. Illud
hic unum observo, Martyres adamantum no-
mine gaudere, ob praeclarissimam Christianæ
fidei confessionem: nam ea verba, *Et in cal-
culo nomen novum scriptum*, plures Interpre-
tes capiunt de Christi nomine sanctissimo,
cujus affectores sunt ipsi Martyres, generosè
Christi gloriam testificantes, ut supra sta-
tuimus cap. 2. num. 209. Et quia in hac Chris-
tiani nominis affectione adeò extitere con-
flantes quameunque contemnentes carnifici-
nam, imò tormentis omnibus constantiores;
ideò illud Christi nomen scribi dicitur in ad-
amantibus: quorum natura est *indomita*, at-
que invictissima; ut observat Plinius lib. 37.
naturalis Historiæ c. 4. Accipe S. Chryso-
stomi pronunciatum Homi. de Martyribus:
Flamma illos undique obidente, ac scinillis
in ulcera profundiens, perinde atque si essent
adamantini, & in alienis ita corporibus fieri
cernerent, ita generosè, ac cum illa, quæ il-
los decebat fortitudine, in confessionis verbis
constantissime perseverabant, & in omnibus
bis malis durantes, simul & animi sui robur
invictum, & Dei gratiam egregiè pra se fere-
bant. Sunt etiam præclara S. Gregorii Nys-
seni verba Orat. 2. de 40. Martyribus, ubi vi-
detur allusionem facere ad illa verba: *vincen-
ti dabo calculum*, &c. atque ita subscrabit:
*Postquam igitur clare nomen Christi publice
prædicasset*, & per ejusmodi prætorium le se
tam victoriæ nomine coronatos esse declaras-
sent, & tenderent ad mortis consummationem,
hic modus certaminis eis excoquatus est: vi-
delicè ut gelu excruciat extingueretur. Quid
verò illustres Christi Confessores? Corpus fri-
gori constringendum dabant: ac elementorum
natura congelationi succumbebant. Martyri
verò natura quasi indomita, atque invicta erat.
Ad adamantis naturam indomitam, & invi-
ctam alludit: talis Martyrum conditio, &
fortitudo in Christiani nominis confessione
resplendens, à qua habent ut testes sint in-
domiti, & invictissimi, & victoriæ nomine
coronentur.

276 Apicissima etiam sunt, pro præfixo ar-
gumento, aliorum Patrum effata. S. Ephrem
Syrus in Encomio 2. in laudem SS. Marty-
rum sub initium ita egregie: *Tormentorum ge-
nera Martyribus in conspectum calidus, ac im-
probis hostis addcit, ut terrorum eis incute-
ret, & in formidinem sanctos verteret, aspe-
ctuque ipso, & suppliciorum perterrefactione*
lingua eorum non amplius confiteri Dominum
Iesum, metu prepedita tentaret, atque presu-
meret. Quid porro fidelissimi illi, promptaque
athletæ Christi inter hujusmodi ante oculos pro-
posita horribilia, inauditaque tormentorum ge-
nera? Fortiores, atque alacriores effecti majo-
re fiducia, atque constantia animi citra ullam
hesitationem intrepide etiam Judicum, ac Præ-
fectorum tribunibus Christum Dominum Sal-
vatorem confitebantur. Quibus alias verbis po-
terat luculentius exprimi Martyrum condi-
tio indomita, & invicta ad veræ religiosus
contestationem?

277 Rem quoque illustrat S. Augustinus
tom. 10. Ser. 5. de Martyribus. *Divino tuo
natu, omnipotens Deus gloriosissimi Martyris
Christi testes esse meruerunt. V. etiam medita-*

*ti, confessi sunt Christum in flagellis, in carce-
ribus, in ergastulis. Iustorum enim comes
semper debet esse confessio. Consonant Euche-
rius Homilia de S. Genesio, ita. Christum pa-
ginis cordis gerebat scriptum. Projectis itaque
codicibus, ante oculos prophani Judicis (erat
enim exceptor Genesius; ejusque era, edita
contra Christianos lata, aequè ac cætera acta
publica, accipere, ac custodiare; notarium
nunc nominamus) nefarias ejus voces, & edi-
cta impia, tota jam Martyris libertate con-
demnat. Tormentia in oculis erant, dolor eo-
rum quos pena laceraverat usque ad metum
carnificum, usque ad tremorem torquentium,
perveniebat. Et inter hæc ille Christianus se
esse tota exultatione clamabat; tanquam Chris-
tiani non ad supplicia, sed ad præmia quere-
rentur. Quid hoc peccore indomabilius? Quid
hac lingua invictum magis?*

278 Fuscus etiam, & elegantissimè S. Petrus
Damia. Episco. Ostiensis, Martyrem genero-
sum Sanctum Apollinarem laudans, ejusque
constantiam commendans, Tyranno sic al-
loquitur: *Eia percute, incende, coque, gyra,
regyra, divelle à viscerebus viscera, imprimi
vulneribus vulnera. Apollinaris noster, si di-
scutitur, idem ipse, qui fuerat, inventur: non
potest jam Christum in loquendo negare lingua,*
quem cætera patiendo confessi sunt membra.
Planè, nulla vis adversus invictam, atque in-
domitam adamantiam constantiam; videlicet
adversus Christi testes generosos; quibus omni-
nō in fractus animus. Cæduntur, iterum
cruciificantur, excruciificantur; sed dum atrocia
omnia, dictu horronda, & omnem superan-
ta admirationem tormenta subeunt, lingua S. Dami.
*in confessione Christi liberus relaxat: ut lo-
quatur Damianus. Et quid plura? Adeò
perflant indomitables fidei testes, ut vel ab-
scissis linguis, verba haud deficiant ad veri-
tatis testificationem. Sic S. Romanus Mar-
tyr Antiochenus, de quo Prudentius in Pe-
nitencia.*

*Plectrum palati, & faucium sœvus tibi
Tortor revulsi: nec tamen silentium
Indixit ori, quo fatebaris Deum.
Vox veritatis testis extingui nequit,
Nec si recisis palpiter meaibus.
Ceiso tamen, infinitis relicitis, quæ hic ad
rem facerent.*

C A P. I X.

Martyrum confessio, & testimatio PROPU-
GNACULA sunt Ecclesia argentea.

279 IN hujusmodi institutum contuens Rex
Salomon illud protulit vaticinium. Can-
tic. 8. 8. *Soror nostra parvula est, & ubera
non habet. Quid faciemus sorori nostra in die
quando alloquenda est? Si murus est, edifice-
mus super eum propugnacula argentea: si ho-
stilis est, compingamus illud tabulis cedrinis.*
Ubi omnes fere clari Scriptores in foro
parvula Ecclesiam primitivam agnoscunt, *Primitiva
Ecclesia parvula,*
quæ & ipsa tunc erat exigua, neque ubera
habere videbatur lacte distensa, quo primo-
genitum sobolem nutritre. Verba item esse
putant Sponsi Iesu suos Angelos alloquen-
ti; vel etiam trium Personarum divinarum,
quos cura tangit, & sollicitudo de recentis,
& parvulæ Ecclesiæ præsidio. *In die quan-
do alloquenda est, LXX. vertunt: In die quan-
do*

*do sermo instituetur in ea. Hebraicè bab, quod
significat etiam contra. Unde transferas: in
die quando sermo fiet contra eam: vel in eam.
Rabbi Salomon extulit: In die quando gentes
denunciarunt in eam, confitante agitabunt
de ea delenda. Consonant R. Innomatus,
& Chaldaeus. Quæ omnia recte cadunt in
Ecclesiæ Christianam, præsertim primitivam,
tantoper expugnatam à Tyrannis, illam à
fidei proposito dimovere, & omnino perdere
tentantibus tūm blanditiis, tūm cruciamen-
torum vi.*

R. Salo.

Ruper.
De illa ro-
boranda
solicitus est
Deus.

280 Bellissimè hic Rupertus lib. 7. in Cant.
Consilium super illam habuimus Pater, & Fi-
lius, & Spiritus S. magna re, pro magno ne-
gotio; qui videlicet sic se habebat, & sic ha-
bet tempus, vel status rerum ejus, ut vix na-
ta, vix super pedes suos consistens, jam eset al-
loquenda, jam debet duci ante Reges, & præ-
sides, & reddere rationem de fide nostra, de
profundissimis nostrorum operum sacramen-
tis contra Iudeos in lege gloriantes, contra
Philosophos sapientia sua, & eloquentia tu-
mentes, sub gladiis judicum inter mille gene-
ra mercium. Et rursus rationis trutinae man-
dans illa verba: *in die quando alloquenda est, ita
commode illustrat. Verè enim qua die pri-
mum alloquenda erat, quando primum sub Ne-
rone, & ceteris persecutoribus lis in judicio
contra illam proposita est de fide, quam susci-
piebat parva numero, parvula sensu, id est, sim-
ples erat, ubera, scilicet legem, & prophetas
non habebat. Juvat hanc de Martyribus intel-
ligentiam Aponius in Summiola Lucæ Ab-
batis in Cantica.*

281 Igitur, post attentatam deliberationem,
quid tandem subsidiū repertum, quo tenu-
rum Ecclesiæ pectus contra aduersariorum
machinas munatur? Oslenditur illis ver-
bis: *Si murus est, edificemus super eum pro-
pugnacula argentea. Quorum verborum
lensum satis pro instituto nostro opportu-
num habes apud eundem Rupertum, qui ita.
Si murus est, edificemus super eum pro-
pugnacula argentea, id est, si dignè potest sta-
re vel permanere in agone certaminis, sug-
geramus illi quæcumque necessaria sunt veri-
tatis testimonia, ut non minus respondere
sciat, quam si legisset legem, aut Prophetas.*

*Quod eleganter confirmat illustri Christi
Jefu testimonio apud Lucam 12. 11. Ego da-
bo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt
respondere, & contradicere omnes aduersa-
rii vestri. Atque interpretationem suam
claudit Rupertus his verbis. *Nome sic fa-
ctum est? nonne si recte consideres confessio-
nes, & responsa Martyrum in illis dumta-
xat exemplaribus, que fideliter, ac simpliciter
sine furo humano ingenio scripta sunt, ubi re-
sponsa illorum ut dicta, sic excepta sunt? non
ne, inquam, responsa illorum nobis propugna-
cula, & non qualiacunque, sed propugnacula
argentea sunt? Quid dici potuit ad rem
nostram commodius? Apparet ergo præ-
clarissimam Martyrum confessionem, & de
fide Christianæ testificationem, esse Eccle-
siae propugnacula argentea, quibus ipsa tutat-
ur abunde. Quid enim pro ubiiore religio-
nis Christianæ præsidio opportuniùs, quam
Martyrum suorum confessio, & testimonia
ubique, & semper?**

282 Expendo adhuc verò quid commune
habeant Martyrum testificationes cum propu-
gna. *Ipse Mart-
rum lingua*
G. passione

P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

*gnaculis argenteis; præmittens, in hoc Can-
propugna-
tiorum tellum in eadem forte ratione ufur-
cila Eccle-
pandam esse vocem propugnacula, atque in s.
cap. 4. 4. ubi Ecclesiæ collum componitur
cum Davidica turre: Quæ edificata est cum
propugnaculis. Ubi ex Hebræo vertas, quæ R. David.*

*edificata est ad acervorum orum: & ex R. David
& Chaldaeus. Quæ omnia recte cadunt in
Ecclesiæ Christianam, præsertim primitivam,
tantoper expugnatam à Tyrannis, illam à
fidei proposito dimovere, & omnino perdere
tentantibus tūm blanditiis, tūm cruciamen-
torum vi.*

*283 Bellissimè hic Rupertus lib. 7. in Cant.
Consilium super illam habuimus Pater, & Fi-
lius, & Spiritus S. magna re, pro magno ne-
gotio; qui videlicet sic se habebat, & sic ha-
bet tempus, vel status rerum ejus, ut vix na-
ta, vix super pedes suos consistens, jam eset al-
loquenda, jam debet duci ante Reges, & præ-
sides, & reddere rationem de fide nostra, de
profundissimis nostrorum operum sacramen-
tis contra Iudeos in lege gloriantes, contra
Philosophos sapientia sua, & eloquentia tu-
mentes, sub gladiis judicum inter mille gene-
ra mercium. Et rursus rationis trutinae man-
dans illa verba: *in die quando alloquenda est, ita
commode illustrat. Verè enim qua die pri-
mum alloquenda erat, quando primum sub Ne-
rone, & ceteris persecutoribus lis in judicio
contra illam proposita est de fide, quam susci-
piebat parva numero, parvula sensu, id est, sim-
ples erat, ubera, scilicet legem, & prophetas
non habebat. Juvat hanc de Martyribus intel-
ligentiam Aponius in Summiola Lucæ Ab-
batis in Cantica.**

*284 Igitur, post attentatam deliberationem,
quid tandem subsidiū repertum, quo tenu-
rum Ecclesiæ pectus contra aduersariorum
machinas munatur? Oslenditur illis ver-
bis: *Si murus est, edificemus super eum pro-
pugnacula argentea. Quorum verborum
lensum satis pro instituto nostro opportu-
num habes apud eundem Rupertum, qui ita.
Si murus est, edificemus super eum pro-
pugnacula argentea, id est, si dignè potest sta-
re vel permanere in agone certaminis, sug-
geramus illi quæcumque necessaria sunt veri-
tatis testimonia, ut non minus respondere
sciat, quam si legisset legem, aut Prophetas.**

*285 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*286 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*287 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*288 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*289 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*290 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*291 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro. Ser. 22. in Ps.**

*138. v. 8. *Quia rationalis hæc Civitas est, &
omnis spes ejus in Dei Verbo est, non ferrea, sed
argentea ei propugnacula requiruntur, eloquias
Martyrum cælestibus magis quam corporeis voluptatibus lingua.**

*292 Si verò disquiras, cur argentea nomi-
nentur hæc Ecclesiæ propugnacula, seu Mar-
tyrum testimonia in fidei causa? Respondet
S. Gregorius ibi: *Quia argenteum valde son-
num est metallum. Et S. Ambro.**

74 Lib. I. De publica Martyrum

passione fortior, tantò clarior, & major in honore. Nihil planè clarius in Ecclesia resonat, nihil est ei gloriōsus, majus, potius, & antiquius, quam Martymrum suorum confessiones, quæ in illa pro valido munimento sunt aduersus hostium machinationes, furorem, temeritatem.

284 Alium, non alienum ab Hebræorum, & Gentium aliarum consuetudine sensum habere possunt illa verba, *propugnacula argentea*, qui alicui forsan erit pergratus; & satis innuitur à Paraphraſe Chaldaeo his verbis. *Dicit Michael Princeps Israel, si ipsa steterit scutum fundamentum inter populos, & dederit argentum, ut possidat unitatem nominis dominatoris seculi, erimus ego & vos cum Sribis eorum circumdantes eam sicut ordines argentei.* Et non habent potestatem populi, ut dominentur argento. Ni me fallo, *ordines argenteos*, appellat milites, qui olim *argentei* dicebantur, propugnaculum, seu præsidium argenteum: de quibus Livius 9. ab Urbe condita: *Tunica aurata militibus versicolora, argentea linea candida.* Argentati milites candidis ex lino tunicis utebantur, uti aurati versicoloribus. De hujusmodi argenteis militibus accipienda Platonis verba lib. 31. *Ps. 46.* *Quoniam Dii fortes terræ vehementer elevati sunt.* Theodotio vertit: *propugnacula terra: argentea planè, seu milites argentei robore prædicti eximio ac divinissimo.* Hi, ut potè publica fidei testificatione pugnant, super Ecclesiæ muros constituuntur. Nec negari illis debet argenteorum militum insigne ex argento, columba videlicet: quæ in humanis, ac divinis litteris symbolum est. Primo, modestæ sinceraeque sapientie: ut suadent Neotica columba Palladiæ arboris *Columba sapientia emblemata.*

Chaldae.

Argentei milites.

Livius.

Plato.

Can. 5.11.

cypri. cifter.

Argentei milites insigne columba gestabant.

Ps. 67. 14.

*Cantic. Caput ejus aurum optimum, ubi ita: Hoc genus auri obrizon, quasi ophiazon dixerit Latini. Hinc (ut arbitror) dignitas militaris Sancti David dicitur, que Michtham appellatur, quasi titulus seu dignitas deaurata; & Latini equites quosdam auratos appellant. Extat inscriptio ista quinque Psalmorum titulis. Etenim quemadmodum aurati milites insigne gestabant ex auro, ita ex argento argentei. Forsan gestamen hoc argenteum fuit columba argentea. Nam de hac intelligi non inepte possunt illa Ps. 67. 14. Si dormias inter medios cleris, penne columbae deargentata, & posteriora dorsi ejus in pallore auri. Id est, si jaciantur de vobis fortis ad necem inter milites Babylonios, qui pro vexillo gestant columbam argenteam, cuius dorsum rutilat quasi aurum fulvum, eruemini, & vos potius dividetis spolia, de quibus v. præcedent. Ita explicat noster Pradus in cap. 17. Ezech. v. 7. Luculentius forte exponas: si dormias inter medios milites, argenteos quidem, quibus gestamen est columba argentea cum dorso deaurato, eruemini, &c. Et porrò nomen, quod pro columba ponitur in Chaldaeo *insigne aliquod*, alatum ornamenti, seu coronam pennatam significat. Constat autem ex versione Chaldaica supra relata, hos argenteos milites invictæ virtutis fuisse; ideo Michael, & Angeli: erimus illis sicut ordines argentei. Unde etiam illud fugite à facie iræ columbae, id est, ab exercitu, in quo sunt argentei milites cum insigni, & monili columbae. Et secundum Chaldaei translationem hi milites sunt, quos Vulgatus appellat *propugnacula argentea*, id est, milites argenteos præsidarios.*

285 Ergo, ex his novus deducitur sensus illorum verborum: *Si murus est ædificemus super eum propugnacula argentea.* Id est, si Ecclesia conitanter velit, & perpetuò in fide sponsi Jesu Christi perseverare; ac se opponere ad omnes impetus hostium, qui divinam ejus religionem mente comprehensam convellere, atque ipsam met sponsam perturbare, labefactare, & evertre semper conabuntur: si murus sit firmissimus potens jalorum, telorumque ictus sustinere impetuque arietum, cæteraque machinas cruciamentorum eludere: ædificabimus super eum *propugnacula argentea*: id est excitabimus ei milites argenteos, illustres bellatores, strenuos, animosos eximi roboris ac *Martyres* *aurati, & argentei Ecclæ milites.* *et res.*

*Cantic. Caput ejus aurum optimum, ubi ita: Hoc genus auri obrizon, quasi ophiazon dixerit Latini. Hinc (ut arbitror) dignitas militaris Sancti David dicitur, que Michtham appellatur, quasi titulus seu dignitas deaurata; & Latini equites quosdam auratos appellant. Extat inscriptio ista quinque Psalmorum titulis. Etenim quemadmodum aurati milites insigne gestabant ex auro, ita ex argento argentei. Forsan gestamen hoc argenteum fuit columba argentea. Nam de hac intelligi non inepte possunt illa Ps. 67. 14. Si dormias inter medios cleris, penne columbae deargentata, & posteriora dorsi ejus in pallore auri. Id est, si jaciantur de vobis fortis ad necem inter milites Babylonios, qui pro vexillo gestant columbam argenteam, cuius dorsum rutilat quasi aurum fulvum, eruemini, & vos potius dividetis spolia, de quibus v. præcedent. Ita explicat noster Pradus in cap. 17. Ezech. v. 7. Luculentius forte exponas: si dormias inter medios milites, argenteos quidem, quibus gestamen est columba argentea cum dorso deaurato, eruemini, &c. Et porrò nomen, quod pro columba ponitur in Chaldaeo *insigne aliquod*, alatum ornamenti, seu coronam pennatam significat. Constat autem ex versione Chaldaica supra relata, hos argenteos milites invictæ virtutis fuisse; ideo Michael, & Angeli: erimus illis sicut ordines argentei. Unde etiam illud fugite à facie iræ columbae, id est, ab exercitu, in quo sunt argentei milites cum insigni, & monili columbae. Et secundum Chaldaei translationem hi milites sunt, quos Vulgatus appellat *propugnacula argentea*, id est, milites argenteos præsidarios.*

285 Denique ne sine novo aliquo nitore aebant illa, quæ continenter subtexuntur, verba; *Si ostium est, copingamus illud tabulis cedrinis;* can. 8. audi inibi Justum Orgelitanum Episcopum commode ad rem nostram. *Si est quis idoneus Iustus Or. ad loquendum, & velut ostium, quod aperitur, & clauditur, tempus loquendi, vel tacendi intelligit; hoc tale ostium tabulis cedrinis compingamus, ut dum odoriferum lignum in se supere.* *scipit,*

Testificatione Cap. X.

75

scipit, cum Paulo dicere posse: mihi absit gloriaris nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ut vides, *ostium* appellat ora Martymrum; ab os enim fit *ostium.* Et Tuccius Tuccius in Cantica Annotatione Rosa, causa 3. putat de Sponsa ore purpureo esse sermonem c. 7. 5. *Come capitum tui sicut purpura: nam ipse ex Hebræo vertit;* *Ostium capitum tui purpura: id est, os tuum purpureum: quale illud, de quo Simonides apud Athenæum Deinosoph. 13. Oreque purpureo vocem tunc Virgo locuta.* Ora Martymrum purpureo Christi crucifixi crux rubricata sonos edunt, qui non nisi Christo crucifixo, & Christiana fidei contestantur, usque ad sanguinis effusionem, & crucis seu aliud simile, supplicium. Pro illis: *compingamus illud tabulis cedrinis; ex Hebræo efferas: formemus, figuremus, fingamus illud tabulis cedrinis.* Est enim vox sur, quæ formare, figurare, fingere significat. Vox Chaldaea significat depingere tabulis cedrorum. LXX. vertunt *sculpamus super eam tabulam cedrinam.* De odoriferio Crucis ligno verba accepit Orgelitanus; in quo Christus apparet quasi *deictus*, seu *præscriptus*, ut Paulus loquitur. Tabula hæc ori Martymrum appingitur, ut illorum testimonia taliter efformata figurata, depicta, & sculpta in aures prodeant, ut non nisi Crucis, & Crucifixi magnalia resonent. Sic Martymres propugnacula Ecclesiæ sunt argentea, Milites argentei, & ostia hostibus omnino præclusa, ob præstantem fidei testificationem, & publicam confessionem.

C A P U T X.

Martyres in Fidei testificatione CANES sunt Ecclesiæ fidelissimi, animosè latrantes.

287 **D**Esumptum hoc à canibus symbolum recte cadere in Ecclesiæ Martymres, incorruptos Christi testes, & fidelissimè latrantes, evincere nitor. Et quidem, fæcor esse in canibus nonnulla, quæ extant vilissimi, atque fodiendissimi homuncionis emblemata, ut patet ex 1. Reg. 17. 43. & c. 24. 15. & lib. 2. c. 3. 8. Ast plura præfe feri à natura, quæ illum maxime commendent, & symbolice nostros Ecclesiæ testes, seu Martymres. Ut enim Plinius lib. 8. c. 40. *Fidelissimi ante omnia homini canes.* Et pugnasse adversus latrones canem pro Domino accepimus, conjectumque plagis à Domino non receperisse. Subdit, cohortes canum primas in acie dimicasse: *Hec erant fidelissima auxilia, soli Dominum novere: soli nomina sua, soli vocem domesticam agnoscunt.* Perit etiam Columella lib. 7. c. 12. de cane. *Quis famulus amavit Dominum? Quis fidelior comes? Quis custos incorruptior? Quis excubitor inventiri potest vigilanter? Quis denique ulti, aut vindex constantior?* Sed admodum splendide S. Ambro. lib. 6. in Hexameron c. 4. *Quis tam tenax potest esse beneficci, & membror gratiae? quandoquidem pro Domino etiam latrones infilire noverunt, & extraneorum accessus prohibere nocturnos, & mori pro Dominis, & commori cum Dominis sint parati?* Se mutum illo tempore etiam necis illatæ evidentiæ canes ad redarguendos reos indicia prodiderunt, ut multo eorum testimonio plerunque sit creditum. Similia

P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

habet S. Basilius Homi. 9. in Hexameron. Hæ canum dotes, opinor, efficerunt, ut Aegyptii in arcans suis litteris, atque hieroglyphicis, cùm Mercurium significare vellent, canem pingerent. Est enim animantis hujus natura ad fidelissimè tuendum, & custodiendum opportuna, in qua notetur vigilanter laudabilis, latratus promptus, & prudentia veluti lumen ad investigandum, & discernendum inter hostem, & amicum; & judicandum quid opportunius videatur. Lege Plutarchum de Iside. Hinc Massanissa Numeridæ Rex: *Salutem suam custodiâ canum valavit, ut prodit Valerius Maximus lib. 9. c. Valer. 13. & Aelianus Var. hist. lib. 1. c. 13. auctor Maxi.* est, Gelonem Syracusum, *Canem leæ custodem habuisse fidum, & constantem.* Imò in communi Graeciæ usu fuisse, ut opulent, & magnates ad nocturnam custodiā canibus uterentur, tradit S. Grego. Nysse. de Beati. Orat. 5. in fine. Nec mirum, tanti sit habita hæc canum fidelitas, & latratus fidelissimus, cùm tam eximia sit, ut nec horrentium armorum luce moveantur, nec mortem timeant, sed opperant, dummodo latrent, & pugnant pro Dominorum custodia, & præsidio.

288 Hæc omnia longè excellentiori modo in Ecclesiæ Martymribus resplendent; quorum publica confessio, & generosa de Christiana fide testificatio coram Tyrannis, promptus quidem latratus est, qui ipsos Martymres & ostendit, & ostentat, Domini amatores, comites fidelissimos, incorruptissimos custodes, excubitores vigilantissimos, ultores, ac vindices, mori pro Domino, & commori cum Domino paratos, & gestientes; quin ulla possit carnificina vel ostentata, vel irrogata, eos à fidelissimo latratu compescere. Est planè hoc, quod Vates cecinit clarissimus Ps. 67. 24. ubi Ps. 67. 24. sermo est litterarius de Christo Domino, Christiana republica antiquis obiecta Mayscys, & Israeliticis umbis. *Dixit Dominus; ex Bæsan convertam, convertam in profundum maris.* Verbum convertam ex Hebreo sonat, iterare, iterum facere. Promittit Deus, se iterum acturum nobiles triumphos de Bæsan, & Atgypto, instauraturumque nova illa facinora modo præstantiore, & gloriösiore. Atqui, Bæsanæ erant immanes populi Israelitici hostes, Bæsan montem incolentes, qui, quia robustissimi erant, Gigantes appellantur Deute. 3. 13. & 11. & fibi potentiam arrogabant. De his triumphavit Deus gloriösissimè, uti David celebrat Ps. 82. & Ps. 134. & 135. Triumphus, quem Deus egit de Aegyptiis fibi arrogantibus sapientiam (fuerunt enim sapientissimi, ut patet ex Isa. 9. 12. Acto. 7. 22.) notissimus est. Ut ergo ostendat Deus nobiles victorias quas de Tyrannorum potentia, & mundana sapientia erat acturus, renovaturum se dicit partos olim de Bæsanis, & Aegyptiis triumphos. Quia id ratione futurum, continenter exprimit his verbis:

289 *Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.* En Mar. Ps. 67. 24. tyrum testimonia suo ipsorum crux obsignata. Ubi particula, ut, est mihi si, simodò, dummodo. Atque adeo sensus erit. Tyrannorum potentiam, & sapientiam triumphabit Deus, dummodo Ecclesiæ fideles pro Christi, ac Christianæ fidei confessione sanguinem fundant.

G 2 dant.